

Велимир Лукић

И СМРТ ДОЛАЗИ
НА ЛЕМНО

Драма у три слике

Велимир ЛУКИЋ, рођен и умро у Београду, 02. 10. 1936. – 1997.

Дипломирао на Факултету драмских уметности у Београду, одсек драматургије.

Радио као новинар, а затим био драматург, директор драме и управник Народног позоришта у Београду. Објављивао песме, драмске текстове и писао сценарија. Дrame и песме су му преведене на енглески, француски, мађарски, руски, пољски и друге језике. Књижевне текстове објављивао је у бројним часописима и листовима.

ДРАМЕ: *Лейња балада*, 1956; *Кошва*, 1956; *Окамењено море*, 1962; *Дрући живој краља Освалда*, 1963; *Бершове кочије или Сибила*, 1963; *Валтурђијска ноћ*, 1964; *Мајемајички рай*, 1967; *Афера недужне Анабеле*, 1969. (Стеријина награда за текст савремене драме 1969.); *И смрт долази на Лемно*, 1970; *Завера или дуго њаскозорје*, 1974. (Стеријина награда за текст савремене драме 1974.); *Зла ноћ*, 1976; *Сага о командосима*, 1978; *Санџа Марија дела салуџе*, 1980; *Тebанска кућа* 1987.

ПЕСМЕ: *Позив године*, 1954; *Лейно*, 1956; *Чудесни њредео*, 1961; *Мадригали и друже њесме*, 1967; *Негде је час*, 1977; *Руб*, 1982; *Магла и лик*, 1984.

Велимир ЛУКИЋ

И СМРТ ДОЛАЗИ НА ЛЕМНО
Драма у три слике

ЛИЦА

НЕОПТОЛЕМ

ОДИСЕЈ

ЛАНАСА

ФИЛОКТЕТ

ПРВА СЛИКА
(Острво Лемно)

- ОДИСЕЈ: И кажеш да неће да пође! Ниси нашао праве речи. Хтео си да будеш вероломник и да сачуваш част. Запамти: нема части када је у питању победа, морамо победити и то је наша част.
- НЕОПТОЛЕМ: Остави ме. Зашто све ово чиним. Нећу и не желим више. Нека остане у својој јазбини са смрадом, нека превија своју рану и нека урони заувек тамо, у тај мрак и пустош. Шта мене занима све то, тај луди Филоктет, тај ваш рат, та уплашена и неосвојива Троја? Хоћу да идем. Чим се раздани и јави се први ветар јутарњи, ето ме на мору. Узећу свој брод. Поћи ћу да тражим неку земљу, отаџбину и земљу, свеједно. Ја не могу да припадам својој судбини, ви сте стигли пре мене. Ја хоћу своју судбину, хоћу свој рат, хоћу своју Троју.
- ОДИСЕЈ: Ово је једина Троја и друге неће бити. Сви ћемо понети славу њеног краја, неко мање неко више. Наша слава неће увек зависити само од наших дела.
- НЕОПТОЛЕМ: Него од чега? Како се у том вашем свирепом рату, хаотичном систему, стиже до славе?
- ОДИСЕЈ: Завршиће се рат, мора се једном завршити. Ми сада знамо ко је најзаслужнији, знамо ко Хекторове ратнике гони и кржаве пластове слаже. Дивимо се онима који то чине. Сада су они изабраници. Али долази мир. Знаш ли шта је мир.
- НЕОПТОЛЕМ: Не занима ме.
- ОДИСЕЈ: Имаш право. Мир је у ствари страшнији од рата. У рату гинеш од цилита, стреле, мача. А у миру: од себе и од речи својих и туђих. Ја више волим да погинем од мача, али волим да убијам речима. Речи су ове: отров, живот, смрт. Ти не разумеш, ти мали, ти си сав смушен, и никада нећеш бити исто што и твој отац Ахил. Прими то као истину и нека те она не прогони, по овом свету. Пронађи спокој у својој осредњости. Ахил никада нећеш бити.
- НЕОПТОЛЕМ: Доста о мом оцу. Ја му се дивим, ја га обожавам, али нека буде далеко од мене као што ћу ја увек бити далеко од њега.

- ОДИСЕЈ: Видиш твој отац...
- НЕОПТОЛЕМ: Итачки краљу, доста!
- ОДИСЕЈ: Не волиш истину...
- НЕОПТОЛЕМ: Не волим твоју истину, као што ти не волиш моју, и као што нико не воли туђу истину. И шта је она? Привид! Ја нећу да је видим. Под Тројом је Ахил јунак, а Неоптолем његов син, али отићи ћу далеко, тамо где сам ја само ја, тамо где Троје неће бити и где неће бити мог божанског оца.
- ОДИСЕЈ: Рекао сам ти већ...
- НЕОПТОЛЕМ: Да нема друге Троје, да нема друге славе, да нема другог Ахила.
- ОДИСЕЈ: Да.
- НЕОПТОЛЕМ: Наћићу их.
- ОДИСЕЈ: Никада.
- НЕОПТОЛЕМ: Тражићу их. Наћи ћу нову Троју.
- ОДИСЕЈ: Зашто? Она права ти се већ нуди.
- НЕОПТОЛЕМ: Како? Реци ми, боље ми реци како, и реци ми још куда тим речима смера твој опасни ум?
- ОДИСЕЈ: Знаш пророчанство?
- НЕОПТОЛЕМ: Пљујем на то. Ја сам мислио да си мудар, краљу Итаке.
- ОДИСЕЈ: Питам те да ли знаш пророчанство?
- НЕОПТОЛЕМ: Треба ли да верујем том суманутом Хелену? Онај који издаје себе издаје све, када је побегао из Троје издао је Пријама, када је дошао у наш логор издао је Агамемнона и све нас. Нећу да слушам његово брбљање.
- ОДИСЕЈ: Не верујеш у богове, у божје провиђење, у боговима надахнуте пророке.
- НЕОПТОЛЕМ: Шта хоћеш, на то питање нећу да ти одговорим. Нека ти буде доста то да мислим да је Хелен смутљивац.
- ОДИСЕЈ: Хелен је видовит. Хелен сагледава догађаје будуће и стапа времена што теку са оним што долазе. У времену будућем видео је наш тријумф.
- НЕОПТОЛЕМ: Рекао сам да не верујем у ту брбљарију.

- ОДИСЕЈ: Рекао је Хелен: када дође Филоктет са луком, Троја ће пасти. Разумеш ли. Ко одведе Филоктета са луком биће победник Троје. И неће славу донети највећу они што сваког часа удовице стварају у Пријамовом граду, већ ти и ја.
- НЕОПТОЛЕМ: Ја не верујем у све то. Не верујем у Филоктета, не верујем, у његов лук. Поготову сада када сам га видео, то је најобичнији лук.
- ОДИСЕЈ: То је Хераклов лук. Херакло му га је подарио на самртној ломачи што му је Филоктет запали.
- НЕОПТОЛЕМ: Ви сте измислили читав свет и ја треба да се повинујем тим глупостима.
- ОДИСЕЈ: Твој отац се никада није питао да ли треба да верује или не. Он је живео по знамењима тог света, он је тежио узорима тог света. Зато је он Ахил, а ти ћеш увек бити само његов син. И Неоптолем, шта значи то, то буквално значи: млади ратник, и име ти је безлично. Није ни трунка сјаја Ахилова прешла у тебе.
- НЕОПТОЛЕМ: Али зато је прешла у Патрокла, са којим мој дични отац и под Тројом спава.
- ОДИСЕЈ: И богови могу да воле. Знаш ли кога је Зевс све обљубио.
- НЕОПТОЛЕМ: Цео ваш свемир је измишљен и мој божански отац највеће је страшило тог света. Пошто пијанчи целу ноћ са Патроком и милује га до безумља, заспи болесним сном, а онда га ујутру пробуде, окупају, намажу мелемом, ставе му на рамена најтврђе оклопе и на ноге и на прса, и пусте га на беспомоћне, скоро голоруке, уплашене Тројанце, које он, онако још од пића омамљен и Патроклова тела, бесомучно сече. Онда се врати сав крвав и сулудих очију, а Данајци му кличу, броје лешеве што их остави, скидају му оклоп, купају и мажу, и поново Патрокла доводе. Ето то је ваш узор.
- ОДИСЕЈ: А шта ти друго радиш, исто то, само са мање успеха и са мање маште. И ти се тучеш, али не тако успешно као он, и ти пијеш, али не тако много као он, и блудничаш са Ланасом али не уживаш у њој као он у Патроку, нити она у теби као Патрокле у њему. Ти си Ланасу и на Лемно овамо довео, плашећи се њене незадовољности.

НЕОПТОЛЕМ: Жао ми је што је Итака далеко и што не могу твојој Пенелопи пре тебе, она би најбоље могла да објасни колико је Ланаса незадовољна.

ОДИСЕЈ: После ових речи убио бих те да ми ниси тако потребан.

НЕОПТОЛЕМ: Гле Одисеј брани своје огњиште, своју част. Када је част других у питању онда нема препрека и посустајања за високе разлоге, а када је тваја мала част повређена, када је у питању само реч што скрнави пут твоје жене, онда убија.

ОДИСЕЈ: Ми нисмо дошли на Лемно да исповедамо своје незадовољство. Запамти, та си ништа, а можеш постати нешто, зато смо и дошли на Лемно. Да ти постанеш нешто.

НЕОПТОЛЕМ: То ми код вас и од вас не треба.

ОДИСЕЈ: Другог света нема. Уосталом буди ништа, ја ћу сам да узем и Филоктета и лук.

НЕОПТОЛЕМ: Ти се боље не појављуј. Филоктет стално твоје име спомиње и прича како си га срамно пре толико година оставио овде, на Лемну. Рекао ми је за тебе да припадаш оној врсти због које ће људски род увек патити.

ОДИСЕЈ: Ја бих умео много тачније и горе да кажем и о себи и о њему и о теби.

НЕОПТОЛЕМ: Ја сам се са тим сложио а верујем и у ово што сада говориш. Ти би могао и самог бога да оцрниш ако сматраш да је то теби потребно.

ОДИСЕЈ: Неоптолеме знаш ли шта ми је причала Ланаса док си ти био код Филоктета?

НЕОПТОЛЕМ: Ја ти забрањујем да разговараш са њом.

ОДИСЕЈ: Мени нико не може ништа да забрани.

НЕОПТОЛЕМ: Ја могу.

ОДИСЕЈ: Ланаса је рекла...

НЕОПТОЛЕМ: Умукни.

ОДИСЕЈ: Рекла ми је ...

НЕОПТОЛЕМ: Ево мог мача, зарићу ти га у лажљиво грло.

ОДИСЕЈ: Ја се не плашим твог мача а ти стрепиш од мојих речи.

НЕОПТОЛЕМ: Твоје су речи куга.

- ОДИСЕЈ: Рекла ми је тужна Ланаса, о краљу Итачки, зашто је Неоптолем тако ништаван, зашто је тако немоћан, пуст и бесциљан, зашто је тако безличан...
- НЕОПТОЛЕМ: Ти си то њој рекао.
- ОДИСЕЈ: Онда ми је причала како је увек сањала да припадне неком чије име са страхом и уважањем изгаварају. Рече да је страшни живот њен поред тебе у логору где се сваки дан после боја о неком прича, о неком пева, а никада о њеном Неоптолеу. Чак и о непријатељу Хектору Данајци са поштовањем говоре, али Неоптолема нико у уста не узима. Рече ми још како је једног касног поподнева угледала Хектора на бојним двоколицама, како под зидинама преплашене ратнике Данајске гони и повери ми се како је желела да буде тај одсутни сунчев зрак што се на његовом оклопу и шлему блеска. О та срећна жена што га грли после, уморног и оствареног. Ја грлим маглу, Итачки краљу, завршила је Ланаса.
- НЕОПТОЛЕМ: Зашто јој ниси рекао и објаснио да је све већ подељено у овом свету, за рат и за мир. Нема ту места за Неоптолема. Могу ја сећи, гонити, гушити Тројанце, убити све што живи у Пријамовим зидинама, али само се о Ахилу, Ајанту, Ајаксу. Агамемнону и другим већ утврђеним и званичним херојима говори. Ја се борим боље него Ахил, ја сам храбрији од њега, вештији, сигурнији од њега, али нисам Ахил. То си удесио ти и твој Агамемнон. Ја могу и да срушим Троју, али ви ћете опет певати о себи.
- ОДИСЕЈ: То је истина. Али то је истина коју ми хоћемо и ми ти пружамо руку, постани неко уз нас, али онако како ми хоћемо и како смо замислили.
- НЕОПТОЛЕМ: Хоћу да одем некуд са Ланасом.
- ОДИСЕЈ: Она никуда неће поћи са тобом.
- НЕОПТОЛЕМ: Вараш се. Она не припада теби и твојим пријатељима. Овога пута се, жестоко вараш.
- ОДИСЕЈ: Ланаса!
- Улази Ланаса.*
- ЛАНАСА: Изволи, краљу Итачки.
- ОДИСЕЈ: Ланаса љубиш ли ти још Неоптолема?
- ЛАНАСА: Више не, краљу.

- ОДИСЕЈ: Реци му и зашто, Ланаса.
- ЛАНАСА: Њега то не занима.
- ОДИСЕЈ: Реци му.
- ЛАНАСА: Не могу више да слушам његове јадиковке. Њега прожима завист краљу Итачки, он завиди свима, он хоће да буде бољи од свих, ал безвољан је и ништа не уме да учини. Наше су ноћи пуне бесмислених речи и уздаха. Он по целу ноћ брбља о томе како је најбољи и највећи ратник, и како му то нико не признаје и како се цео свет удружио да његову славу заташка. Каже за све вас да сте подле душе, да немате части, да сте се продали једни другима и да једни друге лажете кријући истину и славећи лаж. Проклиње свог оца Ахила, све му оспорава, као да Ахил не сече Тројанце већ траву што под Пријамовим градом ниче.
- НЕОПТОЛЕМ: Ланаса, боље да те никада нисам срео, и никад преотео. Колико те стражара чувало када сам те преотео, реци ти што у моју вољу сумњаш...
- ЛАНАСА: Спавали су, њих тројица, стари и болесни. Заклао си три старца и мислиш да је то довољно за твоју и моју љубав.
- ОДИСЕЈ: Неоптолем одлази са Лемна, не жели више да ми помаже да вратимо Филоктета, хоћеш ли и ти са њим, или желиш да останеш. Неоптолем верује да ћеш га пратити.
- ЛАНАСА: Не краљу, не господару. Више волим да будем твоја или Ахилова слушкиња, Хекторова робиња, него жена његова. Немој допустити да ме присили. Спаси ме.
- НЕОПТОЛЕМ: И љубав ми одузимаш, и љубав ми одузимаш! Свирепи! Чиме си је зачарао да тако говори. Моја Ланаса, што је дошла на ово хадско острво само да би са мном била, сада та проклетства изговара. То су твоје чини. О проклети, проклети.
- ОДИСЕЈ: Нису то моје чини. То си ти сам. А сада хајдемо Ланаса. Преспаваћемо. После свитања потражићемо Филоктета. Он ће поћи са нама, он мора поћи са нама.

Одисеј и Ланаса одлазе.

НЕОПТОЛЕМ: Филоктете, Филоктете, Филоктете! Дођи проклети.

Долази Филоктей.

- ФИЛОКТЕТ: Слушао сам ваш разговор. Одисеј је исти и увек ће бити исти.
- НЕОПТОЛЕМ: Зашто га ниси убио?
- ФИЛОКТЕТ: Хтео сам, али сам онда почео да мислим.
- НЕОПТОЛЕМ: Да мислиш? О чему?
- ФИЛОКТЕТ: О разлозима за убиство.
- НЕОПТОЛЕМ: Зар да не убијеш њега, њега што те оставио овде. Сам си ми рекао: ујела ме змија на Лемну, а Одисеј нареди лађама да исплове док сам од муке сломљен спавао, тобож да моји јауци, што ми их паклена рана створи, не би вређали слух и храброст ратника. Зар није тако?
- ФИЛОКТЕТ: Тако је и још страшније.
- НЕОПТОЛЕМ: Зар страшније може бити?
- ФИЛОКТЕТ: Јер не могу речи да опишу мој бол када сломљен угледах празно небо, бљутаво море и стење овог Лемна. Сам и крвав. Сам и болова и гноја пун. Али зашто ја о томе говорим, то је моја ствар.
- НЕОПТОЛЕМ: Он је издајник. Убиј га, убиј га својим непогрешивим луком.
- ФИЛОКТЕТ: Ти не верујеш у мој лук.
- НЕОПТОЛЕМ: Тај лук неће промашити издајника. Те стреле су за њега.
- ФИЛОКТЕТ: Издајство је свуда око нас. Убити Одисеја не значи ништа.
- НЕОПТОЛЕМ: Ти бунцаш. Опет те бол ране у лудило води.
- ФИЛОКТЕТ: Не. Болови главу чине бистром, и бол ми даје меру свих ствари колико бесмислене и сићушне јесу и колико велике и значајне нису.
- НЕОПТОЛЕМ: Убиј кривоклетника, проклетника, убиј издајника.
- ФИЛОКТЕТ: Не могу, ја имам свега двадесет стрела, а требало би да убијем цео свет. Морао бих да почнем са тобом.
- НЕОПТОЛЕМ: Хвата те лудило. Хоћеш ли воде? Хоћеш ли да ти чистим рану?
- ФИЛОКТЕТ: Не.
- НЕОПТОЛЕМ: Помози ми.
- ФИЛОКТЕТ: Нећу.

НЕОПТОЛЕМ: Не тражим да пођеш до Троје, помози ми само да се осветим Одисеју и да повратим љубав Ланасе.

ФИЛОКТЕТ: Зашто?

НЕОПТОЛЕМ: Хоћу да побегнем, хоћу да живим друкчије.

ФИЛОКТЕТ: Све је издајство, све је тама, све је глупост. Верујеш ли ти у мој лук.

НЕОПТОЛЕМ: Верујем. Верујем.

ФИЛОКТЕТ: Пре неколико тренутака ниси веровао а сада верујеш, сада хоћеш да верујеш, јер је корисно да верујеш, зар не.

НЕОПТОЛЕМ: Онда заиста нисам веровао, али сада верујем. Реци ми да ли сам у праву сада?

ФИЛОКТЕТ: Исто колико и онда.

НЕОПТОЛЕМ: Је ли то Хераклов лук?

ФИЛОКТЕТ: Заиста јесте. Даде ми га Херакле на свом самртном часу. Тај лук не промашује, те стреле погађају све људе, облаке, небо, ватру, птице и звери.

НЕОПТОЛЕМ: О моћни Филоктету, срећни Филоктету са тим оружјем ти си непобедив, и мали је бол твоје ране према моћи твога лука.

ФИЛОКТЕТ: И то је лаж. Дуго сам мислио да је Херакло изабрао мене због моје вештине у стрељању, да ме изабрао као најбољег од најбољих да чувам његово бесмртно оружје и да му снагу проносим. А онда, овде, на Лемну, у мутним и пустим сутонима схватих, између два реска бола што ми их рана подари, да ме Херакло позва да сведок будем његове смрти. Он се као глумац попе на ломачу, напе сву снагу своју и запали је, даде ми лук и рече: нема те смрти која је јача од мене. Ја се скамених, почаствован тим даром и очаран призором. И пођох у свет са луком, а причах о Херакловој смрти. Тако нехотично постах његов певач, уносиатељ последњег подвига и чувар лука који тек као доказ служи да то што говорим заиста је и тако. Ето то је тај фамозни лук, то су те стреле, Хераклови докази како је био смео и како и пред смрћу устукнуо није.

НЕОПТОЛЕМ: Ако је тако, онда сам ја у праву, онда је истина све оно што сам рекао Одисеју.

- ФИЛОКТЕТ: Није. Јер твоје су речи побуна, ти се буниш против овог нашег света јер га желиш, ти га клеветаш, јер га не сазнајеш. Ја га сазнајем равнодушно, обузет својим јадом.
- НЕОПТОЛЕМ: Ја не желим твој свет.
- ФИЛОКТЕТ: Ти ћеш га ипак добити, као што ћеш добити Ланасу, и све ће бити завршено. За мене нема краја.
- НЕОПТОЛЕМ: Ја те не разумем. Али као да те волим. Ја те поштујем. Опрости што те назвах смрдљивим и проклетим.
- ФИЛОКТЕТ: Ја то јесам, и то је једина моја предност над тобом.
- НЕОПТОЛЕМ: Не разумем.
- ФИЛОКТЕТ: Мени више нико ништа не може. Ја сам проживео своје изгнанство, преживео своју рану, отворио и спалио своју душу. Ко сам ја, питаћеш. Ја сам то: ветар што сада хуји над Лемном, она звезда што се помала између хриди, она пена што плаче на таласима, она стрела што лети да би подарила смрт, ова безлична земља, ово труло стабло, овај шум, ова празнина Лемноске ноћи. Ја постојим изнад свог постојања и не постојим у себи самом, можеш ли то да схватиш.
- НЕОПТОЛЕМ: Не.
- ФИЛОКТЕТ: Не можеш јер мера нам је бола различита, требало би да обујмиш моје патње да бисмо могли да говоримо разумевајући сваку реч. Али кога још има у свету што ми је по томе раван. Ја сам сам. Ви сте ме оставили и ја сам вас превазишао, заобишао, запоставио и што год хоћеш.
- НЕОПТОЛЕМ: Који то ми?
- ФИЛОКТЕТ: Ви, људи. Ти, Одисеј, Ланаса, Агамемнон...
- НЕОПТОЛЕМ: А ти, шта си ти?
- ФИЛОКТЕТ: Вама не припадам. Значи човек нисам. А шта сам, свеједно. Важније и боље је знати шта ниси, него ко си.
- НЕОПТОЛЕМ: Шта намераваш?
- ФИЛОКТЕТ: Ништа. И све!
- НЕОПТОЛЕМ: Чим смо се приближили Лемну, осетио сам мржњу, намах сам замрзео тај пусти, црни предео.
- ФИЛОКТЕТ: Лемно је чедо пакла.
- НЕОПТОЛЕМ: И ти га мрзиш.

- ФИЛОКТЕТ: Не.
- НЕОПТОЛЕМ: Волиш га. Да ли га волиш?
- ФИЛОКТЕТ: Доведи Одисеја.
- НЕОПТОЛЕМ: Хоћеш да га убијеш.
- ФИЛОКТЕТ: Позови га брзо..
- НЕОПТОЛЕМ: Реци ми шта ћеш учинити.
- ФИЛОКТЕТ: Зови Одисеја. Одмах.
- НЕОПТОЛЕМ: Итачки краљу, Одисеју, краљу Итачки!
- ФИЛОКТЕТ: Одисеју, краљу Итачки.
- НЕОПТОЛЕМ: Можда је заспао..
- ФИЛОКТЕТ: Иди, пробуди га.
- НЕОПТОЛЕМ: Не схватам зашто га тражиш, ако већ смрт његову не желиш.
- ФИЛОКТЕТ: Одисеју, краљу Итачки!
- НЕОПТОЛЕМ: Идем да га пронађем. Сачекај ме.

Неоиптолем одлази.

- ФИЛОКТЕТ: Зашто га зовем? Зашто га тражим? Тај лик што сам сањао годинама? Већ свако стабло на Лемну прострелено је мојом стрелом, јер у крошњама гледах и видех његове очи. Тако га убих хиљадама пута. Хиљадама пута радовах се његовој смрти. И сваки пут његова смрт ми беше драгоцен и сваки пут више је волах, и тако сазнах да мора да буде жив да бих га убијао бесконачно. Јер моје патње и моја рана и смрт његова вечне су. И да ли ће права његова смрт страшнија бити и окрутнија од ових смрти што их учиних ја овде на Лемну. Ако га нема више, ако не постоји остаје само моја рана и празне руке, тетиве празне и стреле бесмислене. То закржљало дрвеће, сломљене гране и лишће осушено, знаци су његова умирања. А умирао је грозно! Једном га погодих у око, силно му крв исцури, а он ми рече: дотуци ме другом стрелом. Не, рекох, нека липти твоја крв, лупежу, хуљо! Он завапи: дотуци! Не и не. Цркавај? Тако сачекасмо сутон и поноћ и када уштап исцери се над Лемном, тада усахну и његова издајничка душа. Одатле право у Хад. Други пут поломих му кичму. Данима је пузао крај обале крварећи од шкољки и стења и

цвилио и молио за воду. Приђох и попишах се право у лажљива му уста а он је жудно пио. Ал најлепше зби се пре неколико вечери: испалих на њега све стреле из тоболца и приковах га за стабло. Но ни један убод не беше смртан. Тако је стајао прикован, а ја му приђох и показах му рану. Он склопи очи и повика: однеси ту грозоту, пусти ме да умрем и да ми очи гледају у небо. Гледај моју рану, то је небо пакла, и држах му пред очима то ткиво што распада се. И тако сачекасмо његову смрт.

Улази Неоптолем.

НЕОПТОЛЕМ: Одисеј ће доћи онога часа кад мени предаш свој лук.

ФИЛОКТЕТ: Бацам свој лук пред своје ноге и твоје руке. Ево. Нек приђе Итачки краљ.

НЕОПТОЛЕМ: Одисеју, у мојим рукама оружје је Хераклово.

Улази Одисеј.

ОДИСЕЈ: Поздрављам те Филоктете, пооздрављам твоју патњу.

ФИЛОКТЕТ: Здраво ратни друже. Приђи да те загрлим.

ОДИСЕЈ: Опрашташ ми. Ти знаш да циљ је слава, а смисао живота нашег поново Хеленски. Ти знаш то јер најбољи си од најбољих ратника, и зато ми опрашташ.

ФИЛОКТЕТ: Приђи ми. Дођи Одисеју.

Одисеј му њрилази, Филокџеи ѓа ѓрли и дивљачки ѓризе за образ.

ОДИСЕЈ: Пусти ме будало.

НЕОПТОЛЕМ: Образ ти је крвав.

ОДИСЕЈ: Та мрцина је полудела. Хајдемо оставимо га нека иструли, без оружја и без моћи. Ми сада имамо лук и више нам није потребан он и његова рана.

НЕОПТОЛЕМ: Али пророчанстао каже да и Филоктет треба да стигне до Троје.

ОДИСЕЈ: Глупости. Ваљда не верујеш оном безумном Хелену. Хајдемо.

НЕОПТОЛЕМ: Здраво Филоктете, сад си рекао да не можемо ти и ја да се схватимо.

ОДИСЕЈ: Пожури. Остави га. Дај ми лук.

ФИЛОКТЕТ: О росо, његова крв на мојим уснама, о најлепша росо. Никада тако прозрачна и небеска ниси била и никада нећеш бити таква. Одисеју, врати се. Заиста ти све опраштам. Одисеју дођи.

Враћа се Неоптолем.

НЕОПТОЛЕМ: Јадни Филоктете, Одисеј је отишао да спреми брод. Твоје стреле су код њега. Пођи и ти са нама.

ФИЛОКТЕТ: Ја хоћу са вама, ја идем са вама. Све је гадост, Лемно, Одисеј, Херакло, ти и ја. Хајдемо. Ја сам гадост. Ја идем за вама.

НЕОПТОЛЕМ: Онда је наш успех потпун. Ја ћу добити свет, као што си ми рекао. Ланаса ће се вратити. Ланаса ће ме волети. Заиста, идеш са нама?

ФИЛОКТЕТ: Ево већ сам пошао.

НЕОПТОЛЕМ: О Лемно славно Лемно, ти си Пријамов победник!

ДРУГА СЛИКА
(Одисејев брод)

- ОДИСЕЈ: Ветар нас носи незнано куд.
НЕОПТОЛЕМ: Већ трећа ноћ како нема ни звезде ни копна.
ЛАНАСА: Филоктет опет бунца.
ОДИСЕЈ: Дај му да пије.
НЕОПТОЛЕМ: Пазимо на лук.
ОДИСЕЈ: Везао сам га за дно. Никакав ветар и ни један талас однети неће стреле и лук. Само ако потонемо нестаће заједно са нама.
ЛАНАСА: Кажу да је то оружје бесмртно, и да је неуништиво. Немоћни су пред њим, огањ, вода и рука људска.
ОДИСЕЈ: Не желим да то проверавам.
НЕОПТОЛЕМ: Да ли ћемо стићи већ једном?
ЛАНАСА: Мислим да нећемо никад.
НЕОПТОЛЕМ: То би била суровост највећа, сада када смо толико близу славе.
ОДИСЕЈ: Морамо наћи Троју.
НЕОПТОЛЕМ: Свуда је море.
ЛАНАСА: Заудара Филоктетова рана.
ОДИСЕЈ: Не гледај у њега, гледај у таласе.
НЕОПТОЛЕМ: Он спава.
ОДИСЕЈ: Претвара се.
ЛАНАСА: Већ данима не говори.
НЕОПТОЛЕМ: Потиштен је.
ЛАНАСА: Нешто је бунцао.
НЕОПТОЛЕМ: Сањао је. То су грчеви.
ОДИСЕЈ: Муке.
НЕОПТОЛЕМ: Да ли га жалши?
ОДИСЕЈ: Не.
ЛАНАСА: Одисеј није крив за његову рану.
НЕОПТОЛЕМ: Али за судбину?
ЛАНАСА: Судбина је божја реч.

ОДИСЕЈ: Не препирите се.
НЕОПТОЛЕМ: Ипак.
ОДИСЕЈ: Шта?
НЕОПТОЛЕМ: Требало би да, га жалиш.
ОДИСЕЈ: Боље гледај у крму.
ЛАНАСА: Зар га ти жалиш, Неоптолеме?
НЕОПТОЛЕМ: Он се мучи.
ОДИСЕЈ: Биће излечен чим стигнемо. Такво је пророчанство.
НЕОПТОЛЕМ: Мислиш ли да је зато пошао?
ЛАНАСА: Није имао избора. Ми смо му били прва и последња прилика за напуштање Лемна.
ОДИСЕЈ: То је истина. Зашто разбијати главу! Гледај у крму!
НЕОПТОЛЕМ: Нема. копна. Земља се изгубила.
ОДИСЕЈ: Не очајавај.
ЛАНАСА: А ако не нађемо земљу?
ОДИСЕЈ: Ми не тражимо земљу, већ Троју.
ЛАНАСА: Зар то није исто?
ОДИСЕЈ: За нас не.
ФИЛОКТЕТ: Ено копна!
ОДИСЕЈ: Где је, говори.
ФИЛОКТЕТ: Тамо.
НЕОПТОЛЕМ: Видим га. Назире се.
ЛАНАСА: Заиста, то је земља.
ФИЛОКТЕТ: То је Лемно.
ОДИСЕЈ: Шта говорши?
ФИЛОКТЕТ: То је Лемно. Знам све његове обресе и све његове сенке.
НЕОПТОЛЕМ: Ако је то истина онда смо пропали, пакао нам се свети. Пловимо у кругу пакла.
ЛАНАСА: Окренимо брод.
ОДИСЕЈ: Откуд знаш да је то Лемно.
ФИЛОКТЕТ: Знам.
ОДИСЕЈ: Окрени Неоптолеме.
НЕОПТОЛЕМ: Ти му верујеш.

- ОДИСЕЈ: Да.
- ЛАНАСА: Зашто му верујеш?
- ОДИСЕЈ: Окрени брод.
- НЕОПТОЛЕМ: Куда?
- ОДИСЕЈ: Према Троји, будало!
- ЛАНАСА: Где је она?
- ФИЛОКТЕТ: У вама.
- НЕОПТОЛЕМ: Он опет бунца.
- ОДИСЕЈ: Зашто ме ниси убио?
- ФИЛОКТЕТ: Ја сам ти опростио. Заправо... али... ти не разумеш.
- ОДИСЕЈ: Ти си ми заиста опростио?
- ФИЛОКТЕТ: Ја не могу да те убедим, не видим те.
- ОДИСЕЈ: Ти ме не видиш.
- ФИЛОКТЕТ: Ми смо далеко, ми смо веома удаљен. Моје стреле лете чак тамо.
- ОДИСЕЈ: Где то?
- ФИЛОКТЕТ: Тамо доле, где си ти, где сте сви ви. Ви тако сићушни са својим разлозима и својим покушајима, ви ћете убити још многе мојим стрелама, али мене и то више не занима.
- ОДИСЕЈ: Али и ти си пошао са нама. Хоћеш ли и ти да убијаш?
- ФИЛОКТЕТ: Можда.
- НЕОПТОЛЕМ: Није можда, него је то сасвим извесно. Твоје стреле срушиће Пријамову тврђаву, ми ћемо улетети у град, убијаћемо, палићемо, силоваћемо. Ти ћеш бити са нама, зар нећеш чинити све то што и ми.
- ЛАНАСА: Ако и не чини, он је свему томе највише допринео. Неће остати невин.
- ФИЛОКТЕТ: Мене то не занима.
- ОДИСЕЈ: Али то те не чини мање одговорним. Ти ћеш бити исто што и ми.
- ЛАНАСА: Победник Троје.
- ФИЛОКТЕТ: Ја сам победник Лемна а то је много више. И не могу да прихватим ту вашу част нижег реда.
- ОДИСЕЈ: Нико те неће разликовати од нас.
- ФИЛОКТЕТ: Ко треба да се стиди тога, ви или ја?

- НЕОПТОЛЕМ: Зашто да се стидимо нечег што је само срце славе. Кроз годину будиће се младићи жељни подвига и причаће са страхопоштовањем о нашем путу од Лемна до Троје.
- ФИЛОКТЕТ: Заборавио сам да се смејем, иначе бих се насмејао.
- НЕОПТОЛЕМ: Зашто си пошао са нама ако не верујеш у то.
- ЛАНАСА: Ти си добровољно пошао.
- НЕОПТОЛЕМ: Ми те нисмо присиљавали.
- ФИЛОКТЕТ: Хоћу да гледам ваше смрти.
- ОДИСЕЈ: Под Тројом су смрти других, а не наше.
- ФИЛОКТЕТ: Још на Лемну дуго сам мислио зашто пођох у тај рат, и шта бих добио њиме и шта би било да не стекох рану. Беснео бих под Тројом, тукао се, крао и никада сит не бих био крви и гадости. Тражио бих признања за подвиге, новац за лешеве, злато за ратовање. Завидео бих Одисеју, Одисеј мени, а сви Агамемнону, као што Агамемнон завиди Ахилу. Никада не бих имао мира. Вратио бих се у свој дом, пуст и отужан. Покушао бих да убедим цео свет да сам ја тај што је одлучну улогу одиграо у разорењу Пријамова града. Умирао бих због сваке речи о другима. Па како бих ја онда био победник. Победници би били мртви Тројанци. Ја сада идем са вама и скоро да желим више него ви да што пре пронађемо Троју. Желим да гледам и да видим како ће Одисеј и Неоптолем да се нагоде око мога лука, јер Агамемнон ће тражити да сазна ко је узео од мене лук.
- НЕОПТОЛЕМ: Моје су га руке прве дотакле.
- ОДИСЕЈ: По моме налогу и по плану што га ја створих.
- ЛАНАСА: Ви сте већ насели. Не наседајте више. Он то хоће.
- ОДИСЕЈ: Договоримо се. Није важно. Лук смо прибавили Неоптолем и ја.
- ФИЛОКТЕТ: Ваш ће подвиг преузети Агамемнон. Он ће бити прави победник. Вама ће прво он одузети славу а онда ви један другом, Одисеј Неоптолему, Неоптолем Одисеју. Више нико неће знати шта је истина.
- НЕОПТОЛЕМ: Слава је бесмртна. И нико вам је неће одузети. То само твоје лудило може да прозбори. Ми смо те позвали и пошао си са нама и сада јадикујеш што ниси имао снаге да се одупреш. Издржао си колико си могао и ни часа више.

- ЛАНАСА: Није смео да се успротиви.
- ФИЛОКТЕТ: Ја побуђујем насиље. Зато сам пошао са вама.
- ОДИСЕЈ: Пошао си да нам помогнеш у насиљу.
- ФИЛОКТЕТ: Ја знам да је бесмислено, ја знам да је као и ви, и зато га се не плашим. Приближавајући се њему и вама, ја оповргавам и насиље и вас.
- ОДИСЕЈ: То ми обични смртници не можемо да схватимо.
- ФИЛОКТЕТ: Све је насиље. Насиље је наш живот и наша смрт. Како да се одупремо томе, како да га зауставимо, ако не другачије него да му помогнемо да буја и да уништавајући нас уништи и само себе. Нека падне Троја, нека изгори и нека сви знају за ту бесмислену пропаст, за ту сурову глупост. Вас ће дуго славити, о вама ће певати, о вашим подвизима причаће младићи забреклих мошница, сањаће о вама девојке процвалих груди, ал ваљда ће доћи једном време када ће се неко сузних очију смејати тим глупацима што не знају ништа друго осим да звече својим мачевима и урлајући траже крв.
- ЛАНАСА: Које је то време Филоктете?
- ФИЛОКТЕТ: Моје. То је време на Лемну.
- ОДИСЕЈ: Причаш Филоктете, причаш. Твоје мутне речи нагоне ме на смех. О богови, зар је рана толико помутила његов јадни ум.
- ФИЛОКТЕТ: Ти се подсмеваш, а ти сигурно највише знаш да тачно говорим, мртви Одисеју.
- НЕОПТОЛЕМ: Одисеј још није умро, зар не Ланаса?
- ЛАНАСА: Жив је колико видим.
- ОДИСЕЈ: Он хоће да каже да смо сви ми, у ствари мртви.
- ФИЛОКТЕТ: Ја знам да ме само ти разумеш.
- ОДИСЕЈ: Слушам.
- ФИЛОКТЕТ: Каква те то сила гони да чиниш оно што знаш да није добро. Твој ум је брз и ти знаш да си оруђе Агамемноново, ти знаш да је та част измишљена, ти знаш шта је похлепа, ти знаш шта је корист, та знаш шта је злочин, па ипак све то чиниш. Ти си знао на какве ме муке стављаш па си ме ипак оставио на Лемну, ти си знао да ништа не могу да наудим ратницима Данајским, па си ипак и опет рекао да

ће моји јауци кобни за срца твојих војника бити. Које су то узе што те вуку, што те гоне, што те везују, што те спуштају све дубље и дубље, заувек мртви Одисеју.

ОДИСЕЈ: Смејте се Филоктету. Смејте се лудом Филоктету, што је рекао за мене да припадам врсти због које ће људски род вечно да пати. А ја му сад кажем, да ће тај род увек бити несретан због таквих као што је он. Због таквих који мисле да је бол њихове ране бол неба и земље. Због оних што мрзовољно гунђају у мрачном куту као он на Лемну. Уосталом, доста ми је тих јадиковки. Прво Неоптолем јадикuje што није највећи, што није најбољи, ал је млад па опростих му, а онда ти стари Филоктете. Шта хоћеш, боли те рана, па боли. Ти имаш рану ја не, и наш разговор је завршен. За тебе свет је сужен, за мене бескрајан, ако је теби црно у твојој непомичности, црно ти је заувек, мени не, застанем и пођем даље. У Итаци ми беше мало досадно па дођох у рат. Када већ све видех под Тројом пођох да тражим тебе и ко зна где ћу још стићи. Не тражим више него што ја могу и не тражим то ни од света, да буде бољи него што јесте. Сви ви чисти који се тако упорно трудите да обезбедите наше трајање, да оцртате његов бесмисао, његов порок а у име принципа измишљених, варате се ако не знате да знам ја, и знамо ми, да ваше чистунство обична је немоћ. Када не можеш да будеш храбар, када не можеш да будеш богат, када не можеш ловором да будеш овенчан, када не можеш да обљубиш све жене које желиш, онда закукаш над светом и његовом сврхом. Па уби се одмах. Ево ти мога мача, прекини то безнађе, уништи своју рану и своје запомагање.

ФИЛОКТЕТ: Ја волим своју рану, она ми помаже да се разликујем од тебе и од свих теби сличних. Тако се свака мисао ломи. Кажеш ли силнику да је суров, сагледаш ли му безумље, охолост, и срам, одмах ће ти рећи да си луд, да си лопов, да си немоћан и слаботиња. То је одговор ваших закона.

НЕОПТОЛЕМ: Па врати се на Лемно, зашто идеш са нама у такав живот.

ОДИСЕЈ: Тако би најбоље било. Заиста, зашто се не вратиш.

ЛАНАСА: Врати се, Филоктете, и ослободи нас.

ФИЛОКТЕТ: Хоћу. Али ми прво вратите лук.

ОДИСЕЈ: Ето опет мржње, ето опет суморног лудака. Ми ти никада нећемо вратити Хераклово оружје, јер са њим срушићемо

Троју, створићемо дело што ће надвисити све дане сиве и мучне уплашеног трајања људи. А ако га теби вратимо отићићеш на своје јадно Лемно да гађаш недужне птице, и искончаваш године и време, да их пуниш својим кукавним мислима. Треба ли да се доба одрекне свога сјаја за твоје мале разлоге.

ФИЛОКТЕТ: Ја ћу угасити ваш сјај.

НЕОПТОЛЕМ: Треба да нам будеш захвалан, ми те водимо исцељењу. Махаон ће ти излечити ране.

ФИЛОКТЕТ: Пре неколико дана још, вапио си и проклињао да убијем Одисеја, називао си га кривоклетником, издајником, ругобом.

НЕОПТОЛЕМ: Лаж. Лаж. Ђути проклети, ћути и не лажи.

ФИЛОКТЕТ: О како се стидим због тебе.

ОДИСЕЈ: Знам да Филоктет говори истину. Али то је истина прошлости. Погледај сад тог уплахишеног Неоптолема, он је сада мој. Мрзео ме је и вратио ми се, вратио се заувек, изабрао је живе јер је жив. Желиш ли још да ме неко убије, Неоптолеме.

НЕОПТОЛЕМ: Не, краљу Итаке.

ЛАНАСА: Краљу, он хоће да нас завади. Он уноси смутњу, казнимо га!

ОДИСЕЈ: И хоћемо, када завршимо све што нам богови проричу посветићемо се случају Филоктета.

НЕОПТОЛЕМ: Бацимо га у море.

ЛАНАСА: Не пренагљујмо.

ОДИСЕЈ: Можда је Хелен у праву.

ФИЛОКТЕТ: Ја вас молим да ми учините ту милост и ослободите ме овог живота. Живети значи гледати вас, а то је горе од сваке море, смртније и отровније од сваке смрти. Узмите мачеве и убијте ме. Неоптолеме на Лемну си рекао да ме волиш. Потврди своју љубав снажно једним ударцем мача.

НЕОПТОЛЕМ: Можда и хоћу.

ОДИСЕЈ: Оставимо га, судиће му народ хеленски. Јер вређајући нас Филоктет благи је мртве што под Тројом за славу Хеленску падоше.

ФИЛОКТЕТ: Учини ми то, Неоптолеме. Чујеш ли шта говори Одисеј. Има ли стида, има ли краја.

ЛАНАСА: Као да чујем птице...

ОДИСЕЈ: Чим се раздани бићемо под Тројом, то слуги моја душа.

НЕОПТОЛЕМ: Нека те богови послушају, нека те услише.

ФИЛОКТЕТ: Молим те Хаде, молим те поноре, молим те смрти, укради ме и однеси, претвори ме у рану целог, али ме спаси и однеси!

ОДИСЕЈ: Вежи га Неоптолеме, добро га привежи, како је луд могао би још и у море да се стрмоглави.

ЛАНАСА: Да испрља те невинне, смарагдне вали.

Неоптолем везује Филоклету.

ФИЛОКТЕТ: Требало је да те убијем. Требало је да те убијем, клоунне Итаци.

ОДИСЕЈ: Да си мудар као што ниси, знао би да се тренутак не пропушта никад. Твој час неповратно прође, а мој трен дошао је опет.

ФИЛОКТЕТ: Ох где су ми стреле, моје непогрешиве и праведне стреле.

ОДИСЕЈ: Спавај. Овај ће ветар до Тројанске земље нас однети. Нека вам богови у сан прелепе слике и звуке узисну. А будала ова ако настави да кричи и ремети нам мир, удри га Неоптолеме, удри га и не сажалевај.

ЛАНАСА: Дobar сан, мудри краљу.

НЕОПТОЛЕМ: Спавај и ти Ланаса. Ја ћу се посветити бдењу, да сачекам то јутро што донеће нам свима снагу и узнесење.

ФИЛОКТЕТ: Хоћу на Лемно. Драго моје, мој Хаде, моје месо, моја успомено на дах.

НЕОПТОЛЕМ: Умукни.

ОДИСЕЈ: Удри га! Хоћу да спавам.

ЛАНАСА: Спавајмо!

Неоптолем везује Филоклету у спавају.

ТРЕЋА СЛИКА
(Логор. Шатор)

- ЛАНАСА: Хоћеш ли још вина? Спавај.
- ФИЛОКТЕТ: Који дан је данас?
- ЛАНАСА: Десети како стигосмо.
- ФИЛОКТЕТ: Где сам? Бол више не осећам.
- ЛАНАСА: Чим стигосмо у логор преузе те Махаон, а увече позваше ме да те негујем. Затекла сам те како спаваш. За све ово време свега си се три пута будио и тада ти дадох ово вино што справи га Махаон. Он те излечи. Од ране више нема трага.
- ФИЛОКТЕТ: Нема бола. Као да сам замро сав. Миријада огњева што пролазила је од ње, па кроз жиле до срца долазила, сада више не постоји. Сада је мирно. Као да је из мене неко изнео буру, изгнао врели ветар, и снег ми бескрајни, тихи на тело спустио.
- ЛАНАСА: И напољу је, изван шатора овог, мир.
- ФИЛОКТЕТ: Готово је, значи.
- ЛАНАСА: Нема, више Троје.
- ФИЛОКТЕТ: Хвала нека је свему, што несвестан бејох за време тог чина.
- ЛАНАСА: Твојим су луком срушили зидине најтврђе, лукавством се докопали капије и спалили, побили, опљачкали и оробили све што дише.
- ФИЛОКТЕТ: Сада победу славе.
- ЛАНАСА: Туку се око плена.
- ФИЛОКТЕТ: Зашто и ти ниси са њима.
- ЛАНАСА: Морам да те негујем.
- ФИЛОКТЕТ: То није разлог.
- ЛАНАСА: Није.
- ФИЛОКТЕТ: Причај, хоћу да знам, хоћу да сазнам те дане што их изгубих на свој понос и милост богова.

- ЛАНАСА: Неоптолем... Неоптолем подивља... чим сазнаде да му је отац мртав, помахнута. Палио је и пљачкао највише, највише убијао, жртова и као жртву принесе заробљену ћерку несретног краља Пријама, и руком својом уби је, уби невину Поликсену.
- ФИЛОКТЕТ: Он не свети оца, он га надмашује.
- ЛАНАСА: А затим... затим пијан и позверен узеве удову Хекторову Андромаху, и сада пожду своју гаси њеним сузама.
- ФИЛОКТЕТ: Призори што вам не припадам, далеко сте од мене и останите заборављени сви. Дај ми још вина девојко, хоћу да излијем жртву ливеницу свим боговима што ме свега ослободише, и што ме спасоше и уклонише из тог суровог бунила. Ја сам издвојен, ја сам преспавао најбедније дане што их Хронос створи. То је дар и сан богова.
- ЛАНАСА: Сада већају о теби.
- ФИЛОКТЕТ: Ко?
- ЛАНАСА: Агамемнон и остали. Усред највећег тријумфа, док је трајала свечана седница савета ратног посвећена победи, устаде Одисеј и оптужи те за издајство, за хуљење Хеленског имена и славе, за презирање отаџбине и живота Хеленског. Неоптолем подржа, а Агамемнон се разбесне. Менелај пође са војницима ка твом шатору, хтедоше онаквог још у сну да те закољу, али Одисеј их задржа, он рече да треба да ти суди тајни суд којим председава Агамемнон. Послушаше га. И ево већ читаву ноћ и дан о теби говоре. Ја мислим да ти је ово последњи сумрак, јадни Филоктете. Ја те жалим.
- ФИЛОКТЕТ: Жалећи мене себе жалиш, јер тебе више погоди Неоптолемова Андромаха но мене вест о скорој смрти. Ја их чекам. Срамоту и стид мимоишао сам. А смрт? Она нека дође. Она је равнодушна и замишљена.
- ЛАНАСА: Све више мислим о твојим речима на броду. Ја сам ти се подсмевала. Опрости! Нисам све разумела... али сада... знам...
- ФИЛОКТЕТ: Тек почињеш да сазнајеш, сазнаћеш још много. Не завидим ти.
- ЛАНАСА: Чујем добоше. Завршено је већање.

- ФИЛОКТЕТ: Помози ми да се придигнем. Стојим без ране.
- ЛАНАСА: Први и последњи пут. Авај Филоктете!
- ФИЛОКТЕТ: Добро је! Спреман сам за пут. Брже ћу сићи у Харонову барку кад запловимо реком мртвих. Онаквог ни Хад није хтео да ме прими.
- ЛАНАСА: Срећно путуј, Филоктете!

Улазе Одисеј и Неоптолем.

- ОДИСЕЈ: Поздрављамо те Филоктете и носимо ти поздраве високог Агамемнона, победника Троје, сунца Хеленског.
- ФИЛОКТЕТ: Захваљујем.
- НЕОПТОЛЕМ: Поздрављамо те и у име ратника Хеленских смртима многих Тројанаца.
- ОДИСЕЈ: Поздрав и теби Ланаса.
- НЕОПТОЛЕМ: Филоктете, знаш ли зашто смо дошли?
- ФИЛОКТЕТ: Слутим. Знаш!
- ОДИСЕЈ: Саопштићемо ти одлуку тајног суда...
- НЕОПТОЛЕМ: Суд коме председава свети Агамемнон...
- ОДИСЕЈ: Полако Неоптолеме, одлуку треба да саопштим ја.
- ФИЛОКТЕТ: Тако ти сени Лаертове, не замрачујте ми последње секунде бљутавим речима, већ завршимо то одмах... ево мог врата и мојих груди. Забодите мачеве.
- ЛАНАСА: Збогом, несрећни и проклети!
- ОДИСЕЈ: Прво саслушај, Филоктете. Саслушај пресуду Агамемнона, не понашај се махнито, више немаш ране и нема пламених бујица да лижу ум твој. Смири се и слушај.
- ФИЛОКТЕТ: Пожурите. Дајте ми смрт, нестајем без вас, нико ме неће поредити са вама. Радости!
- ОДИСЕЈ: После дугог већања суд је одлучио да се твоје учешће у унштавању Троје призна и потврди. Одлучено је да се уврстиш у ред највећих хероја Тројанског ратовања. Наредбом Агамемноновом забрањено је да се говори о твом сну и твом неучествовању. У све земље Хеленске послате су повеље о твојим подвизима, а за њима и певачи што их опевају. Приписане су ти смрти хиљаде и хиљаде, испеване су ти дуге песме о твом страшном луку, о твојим неу-

митним стрелама, ти постаде најславнији међу славнима, и најсвирепији међу свирепима, узор свих нас и наш понос. Тако одреди Агамемнон и то је сад једина истина. Ја те сад поздрављам и клањам ти се освајачу Троје.

НЕОПТОЛЕМ: Твој лук посветисмо победи и ено на врху горе Идске као бела звезда стоји, као знамење твојих подвига.

ЛАНАСА: Филоктете, не напустише те богови.

НЕОПТОЛЕМ: Сви Хелени те славе, узносе твоје име.

ОДИСЕЈ: Обожавају твој лик.

НЕОПТОЛЕМ: Куну те мајке, сестре, робиње тројанске... њима рекосмо да им мужеве, браћу, драгане ти уби. Куну те и пакао моле да те сатре. Хелада те чека са славолуцима.

ОДИСЕЈ: Одредисмо ти најбогатији плен, за толико подвига треба и злата много.

НЕОПТОЛЕМ: Ја ти поклањам овај пехар и Ланасу. Нека те служе.

ЛАНАСА: Ја нисам твоја робиња!

НЕОПТОЛЕМ: Поклањам ти нови пехар и стару Ланасу.

ОДИСЕЈ: Ево ти огрице Хекабине, земљу си њену сатро и носи тај знак.

НЕОПТОЛЕМ: Занемео је од радости.

ОДИСЕЈ: Срећан је што је са нама. Он је увек желео да нама припада. Био нам је одан, а ми смо га остављали. Зато је био несрећан и мрзовољан. Али не заборављају се оданост и храброст, ето ми ти сад троструко враћамо... ти си што и ми, ми смо што и ти, и нико нас више и никада и нигде неће разликовати.

НЕОПТОЛЕМ: Мисао једна, смрт једна, мач један, идеја једна.

ОДИСЕЈ: Ми нисмо бољи од тебе, ти ниси бољи од нас. Твоја слава је наша, а наша твоја. Лешеви и пожари наши су. Поносимо се заједно, хвале нас заједно.

ФИЛОКТЕТ: Ја више не смем да умрем. Ја више не смем да кажем да сам ја ја. Ја више не смем ни да дишем ни да корачам, ни да спавам, ни да сањам. О поруго најсрамнија од свих поруга. Шта хоће моја судбина. Ни судбина више није моја. Ко хоће да претвори моје име у срамно попрште, ко хоће да однесе моју душу у реку стида. Одисеју проклет да си, нека те гоне по небу и по земљи сени свих мртвих што баци их

на мене. Нека те прогоне све зле силе што их има ваздух, вода, земља и ватра. То је твоја замисао, твоја освета, твоја сујета.

ОДИСЕЈ: Одлука је заједничка, неко је мање а неко више допринео. Али сложисмо се у једном. Наш подухват је голем, победа јединствена, тријумф бескрајан и нико и ништа не сме да стоји наспрам тога. Ако прихватимо да ниси био са нама, можда ће неко запитати и зашто, а чим се појави питање све постаје неизвесно. Од питања руше се и дрхте тврђаве и зидине моћније и снажније од оне некадашње Пријамове, а твоје непостојање изазвало би много и много тих “зашто”. Неки и многи би на крају рекли да си ти можда и био у праву, а то би значило да наши подвизи, наше идеје, и нису тако величанствени. Зар смемо тако нешто божанско да препустимо случају. Ово дело под Тројом је цвет, бокор нашег времена, и ми то чинимо. Усисали смо те у своје латице и дали ти меда наше славе, полене нашег сјаја, а ти сада живи, радуј се или запوماжи. Истоветност је наше име.

ФИЛОКТЕТ: Како је то саздан и блатњав овај живот? Какви су то зидови што ме опасују, какви мачеви што ме руше. Какве ме то справе мељу и чине немоћним! Ја не осећам више своје лице, немам руке, очи као да ми гасну. Језик говори туђе речи, а мозак туђе мисли ствара. Ко сам ја?

НЕОПТОЛЕМ: Филоктет Тројански.

ЛАНАСА: Смири се, још се може живети.

ФИЛОКТЕТ: Реци ми како. Говори брзо!

ОДИСЕЈ: Удобро! На било коју капију било ког Хеленског града кад сутра закуцаш и кажеш да си Филоктет од Троје, сви ће те дочекати ружама и песмом. У најраскошнијим ћеш кућама бити гост и најлепшим хетерама окружен. Најбоља вина пићеш и најбоље песнике, о теби што певају, слушаћеш. Јер ти си ратовао и победио.

НЕОПТОЛЕМ: Буди задовољан и не проклињи. Излечили смо ти рану, створили славу и изобилје. Био си црв на Лемну сада си полубог у васцелој земљи Хеленској, и ти запомажеш. То су последице твог лудила.

ЛАНАСА: Свирепи, подли, необуздани!

НЕОПТОЛЕМ: Не жести се, заборављена.

ОДИСЕЈ: Остављамо те преславни и јединствени. Хајдемо Неоптолеме.

НЕОПТОЛЕМ: Збогом, крвави ратниче! Збогом.

Одисеј и Неоптолем одлазе.

ЛАНАСА: Хоћеш ли вина?

ФИЛОКТЕТ: И нема више ничег да ми помогне, ни ране више нема да ме носи поврх земље и изнад људских очију и речи.

ЛАНАСА: Ноћ је већ. Горе ватре у логору... похоре једра и шум се весала чује... многи већ одлазе.

ФИЛОКТЕТ: Примам срамоту. Носићу је као што носим своју главу и своје руке. Примео сам је својим рођењем јер наше време ништа нам не да што већ није записано и утиснуто већ. Ко ме да говорим да нисам то ја, када и ја више не верујем. О одричем се самог себе, плујем на године, на Лемно, на своју душу и на своју рану. Нема ме! Ово тело што га сада видиш и ове речи што их сада слушаш нису Филоктет, и нису Филоктетове. Гледај кроз мене Ланаса, шта видиш?

ЛАНАСА: Видим ватре, шлемове, шаторе, мртве и део мора. Видим заспале идске горе, видим утихли пожар.

ФИЛОКТЕТ: Не видиш Лемно?

ЛАНАСА: Не.

ФИЛОКТЕТ: Не видиш моју рану, мој бол?

ЛАНАСА:П Не.

ФИЛОКТЕТ: Нема више ничег. Ништа ме не боли. Тело је мирно као тај свод што трепери фалангама звезда. Ја не постојим, постоје само они.

ЛАНАСА: Ти си жив, жив си Филоктете. Излечен и велики.

ФИЛОКТЕТ: Умро сам чим сам рођен. Сенка моје смрти завашава те.

ЛАНАСА: Ја хоћу да будем уз тебе, свеједно иако си мртав.

ФИЛОКТЕТ: Не додируј ме. Иди.

ЛАНАСА: Пусти ме да будем близу тебе. Љубим те, љубим твоју судбину.

ФИЛОКТЕТ: Трчи за Неоптолемом, стигни Одисеја и љубав је у њих. Трчи, овај час је њихов, ако их не стигнеш задоцнићеш за све. Иди! Иди! Брзо! Трчи!

Ланаса одлази.

ФИЛОКТЕТ: Нека је сада ова ноћ, ноћ на Лемну, и нека са својом раном и луком пузим и храмљем између стена и нека га угледам. Стани хуљо Итачка! Ох, бежи, како бежи плашљивац. Стани! Пуштам стрелу! Ох, како фијуче лепотица! Ето, зарила се. Бедро! Стењеш вебре Итачки. Дроњо, дрхтиш, кажи нешто, кажи! Кажи како си наговорио Агамемнона да ме узиде у све ово, кажи. Ево ти још једне стреле. Стењи! Али, шта је то? Неко се прикрада. Неоптолем! Ево и теби. Раме, раме ти је криво коpile Ахилејево. Шта је то? Махаон? Право у трбух. Пих! Каква црва. Не криј се Менелају, не прикрадај се! Тако! Кроз ухо. Мртав. Још неко је са њим. Бежи. Агамемнон. У око! Још једном, и друго да погодим, али ко је то, колико још надире, цео логор, цела војска Хеленска, свет цео! Ево засипам све вас. Али шта је, зашто не падају, зашто ми прилазе. Убијам! Авај мени! Прилазе. Авај! Немам више стрела, немам више стрела, немам више стрела...

КРАЈ